

Opgave 5 De eurocrisis

Bij deze opgave horen de teksten 9 en 10.

Inleiding

De situatie rond de gemeenschappelijke munt, de euro, is tien jaar na de introductie verre van stabiel (mei 2012). In tekst 9 beschrijft Daniel Mügge één van de oorzaken van de eurocrisis: het ontstaan van een Europese kapitaalmarkt. In tekst 10 staan opvattingen van politieke partijen over de Europese Unie en voorstellen om de eurocrisis aan te pakken.

Gebruik tekst 9.

De internationale betrekkingen kan men analyseren vanuit het klassieke beeld van de internationale orde of vanuit het postklassieke beeld van de internationale orde.

- 4p **24** Leg uit vanuit welk perspectief tekst 9 is geschreven: het klassieke of het postklassieke beeld van de internationale orde. Betrek in je antwoord twee kenmerken van dat beeld en koppel elk kenmerk aan een gegeven uit de tekst.

Maak gebruik van tekst 10.

In het voorjaar van 2012 blijken er in Nederland flinke politieke tegenstellingen te bestaan rond de kwestie van de financiële hulp aan Griekenland en andere landen. Ook zijn er meningsverschillen over de vraag of er 'méér of minder Europa' moet zijn als reactie op de eurocrisis. In tekst 10 staan drie standpunten over de EU en de eurocrisis van verschillende politieke partijen. In elk standpunt zijn uitgangspunten of kenmerken van de achterliggende politieke ideologie of politieke houding te herkennen.

- 6p **25** Welke partij is in elk van de drie standpunten te herkennen? Kies uit CDA, PVV en SP. Noem van elke partij de betreffende politieke ideologie of houding.
Leg vervolgens je keuze voor elke partij uit aan de hand van twee uitgangspunten of kenmerken van de betreffende politieke ideologie of houding.

In tekst 10 staan verschillende visies van politieke partijen op de oorzaken en aanpak van de eurocrisis. Ook tussen de lidstaten van de EU zijn er verschillende visies over de aanpak van de eurocrisis. Dat de EU-landen moeilijk de eurocrisis kunnen oplossen, is mede te verklaren door het dilemma van collectieve actie.

- 3p **26** **a** Leg uit hoe het dilemma van collectieve actie de aanpak van de eurocrisis belemmert.
b Leg uit op welke wijze dit dilemma kan worden opgelost.

In de regels 20-28 van tekst 9 wordt verwezen naar de rol van de Europese Commissie en de Raad van de Europese Unie (kortweg de Raad of de Raad van Ministers genoemd) in het proces van veranderende regelgeving over het Europese bankwezen.

In de Raad is er zowel sprake van intergouvernementele besluitvorming als van supranationale besluitvorming.

- 2p **27** Leg het verschil uit tussen intergouvernementele besluitvorming en supranationale besluitvorming, en geef een voorbeeld van een beleidsterrein waar sprake is van intergouvernementele besluitvorming en een voorbeeld van een beleidsterrein waar sprake is van supranationale besluitvorming.

In het boek 'De bestuurlijke kaart van de Europese Unie' wordt de vraag gesteld hoe groot de macht is van de Commissie ten opzichte van de lidstaten. (*Bron: Van der Vleuten, A. (red.). (2010). De bestuurlijke kaart van de Europese Unie. Instellingen, besluitvorming en beleid. Bussum: Coutinho.*)

- 2p **28** Leg uit aan de hand van twee bevoegdheden van de Europese Commissie hoe de macht van de Commissie ten opzichte van de lidstaten is geregeld.

Opgave 5 De eurocrisis

tekst 9

Europese integratie en de crisis

Eind jaren tachtig verschilden nationale financiële industrieën duidelijk van elkaar en zij hadden een aangewezen plek in nationale varianten
5 van kapitalisme. Deze varianten werden in stand gehouden door nationale specifieke regelgeving. In de loop van de jaren negentig veranderde dit fundamenteel. Banken
10 die eerder een vergaande eenwording van Europese kapitaalmarkten hadden gedwarsboomd, herzagen hun positie. Grote spelers in Duitsland, Frankrijk en Nederland
15 zoals Deutsche Bank, Société Générale en ABN Amro namen hierin het voortouw. Midden jaren negentig zetten banken hun eigen kantoren met lobbyisten in Brussel op om
20 Europeanisering te stimuleren. De Europese Commissie legde na een intens overleg met de industrie een actieplan op tafel bij de Europese Raad van Ministers. Om de Europese
25 kapitaalmarkt volledig te benutten waren tientallen Europese wets-

wijzigingen nodig; de finale versie in 1999 telde er maar liefst 43.

De hierdoor ontstane structuur van de financiële sector is problematisch
30 om drie redenen: de markt is geconcentreerd, geïnternationaliseerd en de meeste vooraanstaande banken verenigen klassieke krediet-
35 verstrekking met kapitaalmarktactiviteiten. Alle drie de kenmerken hebben bijgedragen aan de crisis.

Veel banken zijn zo groot dat maar weinig overheden zich een faillissement kunnen permitteren. Deze
40 'nationale verzekering' geeft banken prikkels om risicovolle transacties aan te gaan. (...) Tegelijkertijd zijn banken dusdanig geïnternationaliseerd dat diezelfde nationale over-
45 heden feitelijk niet alleen garant staan voor banken die hun eigen burgers dienen, maar ook in het buitenland producten aanbieden. (...)

bron: Mügge, D. (pp. 39-58, ingekorte versie). Europese integratie en de crisis. Blom J. (Red.). De kredietcrisis: een politiek-economisch perspectief. Amsterdam: Amsterdam University Press. Daniel Mügge is universitair docent Internationale Betrekkingen aan de Universiteit van Amsterdam.

tekst 10

Standpunten politieke partijen over de Europese Unie en de eurocrisis

Standpunt 1

We zijn onderdeel van Europa. We kunnen en willen niet zonder Europa. Europa, dat zijn onze banen. We verdienen er veel geld. Maar Europa staat voor meer dan economie. Het is ook een gemeenschap van waarden. (...).

- 5 Maar er is ook een andere kant. De huidige financiële problemen in enkele Zuid-Europese landen raken ons stevig. Dat heeft mede kunnen gebeuren omdat landen zich niet aan de onderlinge afspraken hebben gehouden en daarmee weg konden komen. (...) Als we nu de juiste keuzes maken, komen we de eurocrisis te boven en kunnen we bouwen
- 10 aan een slagvaardig en rechtvaardig Europa. Maar we moeten niet alles aan Europa overlaten. We regelen zelf wat we als Nederland zelf het beste kunnen doen. (...).

- Ons land kan een voorname positie verwerven op het wereldtoneel door en met Europa. Tegelijk moet Nederland blijven investeren in
- 15 kleinschalige gemeenschappen en nabijheid, op het platteland maar zeker ook in de stad. Juist in een grote wereld hebben mensen behoefte aan overzicht en een menselijke maat waar mensen kunnen omzien naar elkaar.

Standpunt 2

Opkomen voor Nederland

De partij zet het Nederlands belang voorop. Nederland mag geen enkel vetorecht opgeven, het Nederlands parlement moet iedere beslissing kunnen tegenhouden en weer bevoegd worden op alle terreinen.

- 5 Stop de miljardenstroom
- Nederland is de grootste nettobetaler. Wij willen ons geld terug. Miljarden euro's aan Nederlands belastinggeld willen we weer gebruiken voor Nederland, niet voor Brussel. Dus geen miljarden meer om de boeren in Polen en Frankrijk te spekken. Geen nieuwe wegen met Nederlands geld
- 10 aanleggen in Bulgarije en Portugal. Nederlands geld in ons eigen land besteden, zeker in de huidige economische crisis!

Standpunt 3

Samenwerking in Europa is broodnodig om mondiale problemen aan te pakken zoals klimaatverandering en grensoverschrijdende criminaliteit. Helaas wordt de Europese Unie door het bedrijfsleven en haar naar schatting 25.000 lobbyisten gedomineerd. (...) Daardoor zijn in Brussel
5 allerlei neoliberale maatregelen genomen die hebben geleid tot het ondermijnen van de verzorgingsstaat, een neerwaartse druk op lonen en arbeidsvoorwaarden, en de privatisering van publieke diensten.

De vrijheid van de financiële sector moet drastisch worden ingeperkt. De financiële en de daarop volgende economische crisis hebben grote
10 gevolgen voor de euro. Verschillende landen, waaronder Ierland, Portugal en Griekenland kwamen in de problemen en moesten een beroep doen op het IMF en de Europese Unie voor extra leningen. (...).

Wie worden gered: landen of banken?

Een land in diepe schuld geef je geen nieuwe creditcard. De partij vreest
15 dat belastinggeld dat naar Griekenland wordt gestuurd, niet terug zal komen. (...)

De EU en de Regeringsleiders weigeren de veroorzakers van de crisis, de speculanten, aan te pakken. De partij wil wel Europese samenwerking om het casinokapitalisme te bestrijden. Grote veranderingen zijn hard nodig.
20 Wij willen een sociaal Europa van de menselijke maat en niet een superstaat die de belangen van grote bedrijven dient.